

تجزیه و ترکیب

# قرآن کریم

جلد سیزدهم  
حزب سیزدهم قرآن

بقلم

فاطمه ناظم زمرّدي

ناظم زمردي، فاطمه، ۱۳۱۵ -

تجزیه و ترکیب قرآن کریم / بقلم فاطمه

ناظم زمردي - تهران: فاطمه ناظم زمردي، ۱۳۸۲.

ج. ۱۲

ISBN 964-06-3931-1 (دوره) . - ISBN

964-06-3926-5 (۲) - ISBN 964-06-3925-7 (ج. ۱) . - ISBN

ISBN 964-06-3927-3 (ج. ۳) . - ISBN

964-06-3929-X (۵) - ISBN 964-06-3928-1 (ج. ۴) . - ISBN

ISBN 964-06-3930-3 (ج. ۶) . - ISBN

964-06-5301-2 (۸) - ISBN 964-06-5300-4 (ج. ۷) . - ISBN

ISBN 964-06-5302-0 (ج. ۹) . - ISBN

964-06-7800-7 (۱۱) - ISBN 964-06-5303-9 (ج. ۱۰) . - ISBN

ISBN 964-06-7801-5 (ج. ۱۲) . - ISBN

964-06-7802-3 (ج. ۱۳)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

ج. ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ (چاپ اول: ۱۳۸۵).

۱- قرآن - صرف و نحو، الف، عنوان.

۲۹۷/۱۵۳

ت ۳ ن ۷/۸۲ BP

۸۲-۲۶۷۴۵ م

کتابخانه ملی ایران

تجزیه و ترکیب قرآن کریم / سوره آل عمران (جلد سیزدهم)

نویسنده: فاطمه ناظم زمردي

ناشر: نویسنده

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۵۰۰

قطع و صفحه: رحلی (A4)، نهم + ۸۸

قیمت: ۰۰۰۰۰

تلفن: ۶۶۴۲۵۳۶۸ - ۹۱۲۱۵۴۵۰۱۵ - ۲۶۱-۲۲۲۳۰۸۷

شابک: ۹۶۴-۰۶-۷۸۰۲-۳ (جلد سیزدهم)

964-06-7802-3

۹۶۴-۰۶-۳۹۳۱-۱ دوره یکصد و بیست جلدي

964-06-3931-1

## فهرست جلد سیزدهم تجزیه و ترکیب قرآن کریم

| عنوان         | صفحه      | عنوان                             | صفحه      |
|---------------|-----------|-----------------------------------|-----------|
| پیشگفتار      | آغاز      | آیه ۱۱۶                           | ۱۱۱۹ (۴۹) |
| مقدمه         | پنجم      | آیه ۱۱۶ و ۱۱۷                     | ۱۱۲۰ (۵۰) |
| علام اختصاری  | نهم       | آیه ۱۱۸                           | ۱۱۲۴ (۵۴) |
|               |           | آیه ۱۱۹                           | ۱۱۲۸ (۵۸) |
|               |           | آیه ۱۲۰                           | ۱۱۳۲ (۶۲) |
|               |           | آیه ۱۲۰ و ۱۲۱                     | ۱۱۳۴ (۶۴) |
|               |           | آیه ۱۲۱ و ۱۲۲                     | ۱۱۳۶ (۶۶) |
|               |           | آیه ۱۲۲ و ۱۲۳                     | ۱۱۳۷ (۶۷) |
| ***           |           | آیه ۱۲۳ و ۱۲۴                     | ۱۱۳۹ (۶۹) |
|               |           | آیه ۱۲۴ و ۱۲۵                     | ۱۱۴۰ (۷۰) |
| سوره آل عمران |           | آیه ۱۲۵ و ۱۲۶                     | ۱۱۴۲ (۷۲) |
|               |           | آیه ۱۲۶                           | ۱۱۴۳ (۷۳) |
|               |           | آیه ۱۲۶ و ۱۲۷                     | ۱۱۴۴ (۷۴) |
| آیه ۹۳        | ۱۰۷۱ (۱)  | آیه ۱۲۸                           | ۱۱۴۶ (۷۶) |
| آیه ۹۳ و ۹۴   | ۱۰۷۳ (۳)  | آیه ۱۲۸ و ۱۲۹                     | ۱۱۴۷ (۷۷) |
| آیه ۹۴ و ۹۵   | ۱۰۷۴ (۴)  | آیه ۱۲۹ و ۱۳۰                     | ۱۱۴۹ (۷۹) |
| آیه ۹۵ و ۹۶   | ۱۰۷۶ (۶)  | آیه ۱۳۰ و ۱۳۱                     | ۱۱۵۱ (۸۱) |
| آیه ۹۶ و ۹۷   | ۱۰۷۷ (۷)  | آیه ۱۳۱ و ۱۳۲                     | ۱۱۵۲ (۸۲) |
| آیه ۹۷ و ۹۸   | ۱۰۸۰ (۱۰) | آیه ۱۳۲ و ۱۳۳                     | ۱۱۵۳ (۸۳) |
| آیه ۹۹        | ۱۰۸۲ (۱۲) | الهی                              | ۱۱۵۴ (۸۴) |
| آیه ۹۹ و ۱۰۰  | ۱۰۸۴ (۱۴) |                                   |           |
| آیه ۱۰۰ و ۱۰۱ | ۱۰۸۶ (۱۶) |                                   |           |
| آیه ۱۰۱ و ۱۰۲ | ۱۰۸۸ (۱۸) |                                   |           |
| آیه ۱۰۲ و ۱۰۳ | ۱۰۹۰ (۲۰) |                                   |           |
| آیه ۱۰۳ و ۱۰۴ | ۱۰۹۵ (۲۵) |                                   |           |
| آیه ۱۰۴ و ۱۰۵ | ۱۰۹۶ (۲۶) |                                   |           |
| آیه ۱۰۵ و ۱۰۶ | ۱۰۹۸ (۲۸) |                                   |           |
| آیه ۱۰۶ و ۱۰۷ | ۱۱۰۱ (۳۱) |                                   |           |
| آیه ۱۰۷ و ۱۰۸ | ۱۱۰۲ (۳۲) | ***                               |           |
| آیه ۱۰۸ و ۱۰۹ | ۱۱۰۳ (۳۳) |                                   |           |
| آیه ۱۰۹ و ۱۱۰ | ۱۱۰۵ (۳۵) | ضمائم                             |           |
| آیه ۱۱۰ و ۱۱۱ | ۱۱۰۸ (۳۸) |                                   |           |
| آیه ۱۱۱ و ۱۱۲ | ۱۱۰۹ (۳۹) |                                   |           |
| آیه ۱۱۲ و ۱۱۳ | ۱۱۱۴ (۴۴) |                                   |           |
| آیه ۱۱۳ و ۱۱۴ | ۱۱۱۵ (۴۵) | صفحات قرآن مربوط به (۴) چهار صفحه |           |
| آیه ۱۱۴ و ۱۱۵ | ۱۱۱۷ (۴۷) | حزب (جلد) سیزدهم                  |           |

## بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

### پرورد گارا!

- ستایش تو را که آغاز بی آغاز و انجام بی انجامی
- تویی که بچشم در غمی آبی و به اندیشه در غمی گنجی
- تویی که این جهان و هر چه در اوست بیافریده ای و همه را بدان راه که خواسته ای بداشته ای
- تویی که هر هست در برابر بود تو نیست باشد و هر نیست به فیض بود تو هست

### پرورد گارا!

- ستایش تو را که به هر ستودنی سزاوازی
  - تویی که ستودنت - چنانکه باید - از کس بر نیاید و گزاردن حق شکرت هیچکس نتواند
  - ستایش تو را که سرگشتگان شام تار گمراهی را به فروغ پیام آسمانیت ، به صبح نیکبختی رهنمون شدی
- ### پرورد گارا!
- درود تو بر پاکترین و گزیده ترین آفریدگانت « محمد ص » که او را دل تجلی گه خویش کردی و بر صدر کائنات نشاندی
  - درود تو بر یار پیدا و نهان او و یاره ی تن و جان او « علی ع » که قلبه ی سالکانش کردی و نور دیده ی عارفان و آرام دل عاشقان
  - درود تو بر همه ی سوخته جانان و شکسته دلان کویت ، آنها که از بود و نبود بریلند و از دو جهان تنها مهر تو گزیدند ، جز خواست تو نخواستند و جز پسند تو نپسندیدند

### پرورد گارا!

- میان تو و این کمینه پیمان رفت تا همت به کار تو کند و غمی از دریای جذبه و شور کلام مجیدت بر سینه ی گداخته تشنگان تو بپاشاند

**خدایا!** تو میدانی که به جان بر سر پیمان است ، ولی دریغ که نادان است و در گزاردن حق کلامت ناتوان ، پس به مهر خود یاریش کن ، از دهش خویش توانایش ده ، کار بر او آسان ساز ، سینه اش فراخی بخش ، اندیشه اش رسایی ده ، خامه اش روان گردان ، گره از سخنش بگشای و یاورش باش تا پیمان به جای آرد ، که تو پیمان شکنان را دوست تمیذاری

**خدایا!** راهی که بر آتش داشته ای یاریک است و پیش پا تاریک ، رونده بیمار است و رفتن دشوار ، ای چاره ی هر ناچار ، این افتاده به خود مگذار ، او را بر آور و به پای دار

طی سی و هشت سال تعلیم و تعلّم بدون وقفه بدرستی دریافتم که بی مایگی و بی میلی دانش آموزان و دانشجویان به تحصیل زبان عربی تا حدی است که گمان میکنند راه برای آموختن عربی مسدود و دریای بسیار خروشان است که شنا در آن محال و اظهار علاقه بآن مشت بر سندان کوفتن است. - فراموش نمیکنم تعبیر دانش آموزی را که میگفت: "از من بخواهند با دو دست و پا بر هوا از چهارراه سرچشمه حرکت کنم و دور میدان امام بگردم ولی نخواهند که پیرامون آموختن عربی برآیم زیرا معظم آن آسان و آیین بسی مشکل است و باین جهت ما دانش آموزان هرچند معلم و استاد زبر دستی هم در عربی داشته باشیم دل با موختن نمی بندیم زیرا میدانیم جز اتلاف وقت و تضییع عمل و کوفتگی مغز از این خرمین توشه ای بر نخواهیم داشت."

باید دید چرا گرایش نوجوانان و جوانان سرزمین ما نسبت به فراگیری این زبان فصیح و بلیغ بسیار اندک و در حد انجام تکلیف و کسب نمره ی قبولی در آزمونهای مختلف میباشد؟ و سال به سال نیز از میزان آن کاسته میشود، در حالیکه زبان عربی گذشته از آن که کتاب آسمانی و ایدئولوژی ماست، بیش از پنجاه درصد از واژه های مورد استفاده در ادبیات فارسی را نیز به خود اختصاص داده است. پس باید دید عیب از کجاست؟ و راه چاره چیست؟ اگر بنخوا هیم کامل شرح دهیم کتابی خواهد شد جداگانه و مقدمه درطول و تفصیل از ذی المسئومه و اصل پیش افتاده از مقصود باز میمانیم و فقط به دو مورد اشاره میشود:

**الف:** با کمال اندوه و اعتذار صریحاً میتوان گفت کتابهای عربی دبیرستانها باعث گشته که دانش آموزان عربی را گردنه ی معتدل العبور انگاشته بآن بد بین و از آموختن اشی سرد و مأیوس شوند زیرا تکلیف شده که طابق النعل بالنعل کتابها تدریس شود تا دچار مسئولیت نگردند خواه وقت کافی یا غیر کافی باشد و چه دانش آموز بفهمد و بگذرد و یا نفهمیده ورق زند.

**ب:** با روشی که تاکنون معمول بوده و هست در هر مبحثی معنی را وسیله ی شناختن لفظ قرار داده از مغز به پوست میرسند، مثلاً از روز اول معنای اسم و فعل و حرف معنای مبتداء و خبر و فاعل و مضاف الیه و غیره را طریق تشخیص اسم و فعل و یا شناختن فاعل و غیره... شناخته اند و این نیز در روزگاری که محوسوساتند از پیشرفت کار میکاهد و دانش پژوهان را خسته و ملول میسازد. کارشناسان مسایل آموزشی را اعتقاد بر این است که ایجاد انگیزه و علاقه در افراد نسبت به موضوعی خاص، مستلزم شناخت کامل آنها از موضوع مورد نظر است. شکی نیست که کمیت و کیفیت قواعد پیچیده و مستحکم ادبیات عرب آن را به دریای بیکرانی از علم و معرفت بدل ساخته است اما این بدان معنی نیست که با روشهای صحیح و دقیق ناخدايان کشتی های فرهنگی نتوان به اعماق آن نفوذ کرد و از کرامات آن بهره مند شد.

با استفاده از تجربه ی چندین ساله در امر تدریس میتوان گفت علت دوری جوانان از فراگیری این علم، عدم شناخت آنها نسبت به واژه های عربی و جایگاه آنها در جمله و در نتیجه عدم درک صحیح از مفاهیم مورد نظر در ادبیات عرب میباشد و کتابها و جزواتی هم که در این راستا منتشر شده اند نیاز علمی جوانان را بطور کامل بر طرف نمیکند.

با مقدماتی که گفته شد نویسنده فهمید با روش فوق کاری از پیش نمیرد بفکر افتاد طریقه ی تدریس عربی را تغییر دهد و با دوکار باندیشه ی خود جامه ی عمل پوشید و خوشبختانه به نتیجه ی حیرت انگیز رسید و آن نتیجه این بود :

” تجزیه و ترکیب قرآن “ که آن بر دو اصل مبتنی است : اول - مواد تدریس - دوم - روش تدریس ( و عبارت دیگر به قواعد از تجزیه و ترکیب را باید آموخت ؟ و چگونه باید آموخت ؟ ) جواب سؤال اول - آموختن کلیات . و جواب سؤال دوم - راه لفظ و مشاهده است . پس بطور خلاصه :

مبنای این روش رسیدن به معنی است از راه لفظ و عبارت دیگر روش مشاهده میباشد .

بر این اساس ، احساس نیاز به مجموعه ی کاملی که به تجزیه و ترکیب واژه های مورد استفاده در متون عربی بپردازد و به عبارتی آنرا ” تفسیر ادبی “ کند ، فرا بر آن داشت تا کتاب حاضر را که مشتمل بر یکصد و بیست ( ۱۲۰ ) جلد میباشد به حول و قوه الهی به انجام رسانم . در این مجموعه سعی بر این است که کلمات بکار گرفته شده در آیات قرآن به ترتیب از اولین سوره مورد تجزیه و ترکیب قرار گیرد تا الگوی کاملی باشد برای استفاده ی آموزگاران در امر تدریس و دانش پژوهان در امر تحصیل زبان و ادبیات عرب و محققان در امر پژوهش موضوعات مورد نظر در متون عربی مرجع به ویژه کتاب مقدس قرآن مجید .

امید است با اتکال به خداوند حکیم با قرار دادن این مجموعه در کنار کتب درسی دانش آموزان و دانش پژوهان و آموزش عمیق و درک صحیح کلمات عربی بکار رفته در متنی قرآن که کتاب هدایت است ، جوانان و نوجوانان سرزمین ما با علاقه ی بیشتری به فراگیری این زبان کار آمد روی آورند .

## پروردگارا!

این کوشش ناچیز که به کار تو رفته است ، به دهش بزرگ خویش پذیرا شو و آن را وسیله ی بخشایش این بنده و زنهار خواه کن ، که اگر سیه روئی او از حد بیرون است ، بزرگواری تو نیز چنان است و تو کار هیچ کارورزی راتباه نمیکنی .

خدایا ! تو خود گواهی که او را اگر چه پای قصور بوده است سر تقصیر نبوده است و همراه دل به مهر تو - ای مهربانتر از هر مهربان - گرم داشته و به کوی تو سر گذاشته تا مگر دمی به لطف بر او بر نگری و به پیش چشم دلش رخ بر گیری و خرمن جانش به شرار خویش در گیری ، پس بر او رحمت آور و از او در گذر و ببخشای که تو همچنان که بر زبان آن پاک پاکان و زینت بندگان رفته است « بیش از آنکه در بی کفر باشی خوش همی داری که ببخشایی » .

**خدایا!** خدایا این بنده ات میداند که سخت ناپاک است و بخشایش تو را درخور نه ، پس پروردگارا تو را نه به زبان خویش ، که به زبان آن پاکمرد که این نامه به نام نامی او کرده است ، باز میخواند .

**خدایا !** به حرمت رنجهای او و رنجهای همه ی جانهای پاکی که جز بتو نیاند یشیدند و جز در برابر تو سر فرو نیازدند و در این راه سختیها به هیچ شمردند و آزار ها به جان خریدند ، براین بنده ات به رحمت بنگر و دل او را از آلائش بپیرای و به زیور پاکیزگی بیارای که تو جز به دهای پاک خانه نمیکنی .

\*\*\*\*

در خانه مضزانه از همه ی محققان محترم درخواست میکنم که موارد ضعف و اشتباه این کتاب را با نظر لطف و محبت یادآوری فرموده و در ترمیم و جبران آن بر این بنده منت نهند .

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ — فاطمه ناظم زمردی

اردیبهشت ۱۳۸۱

\*\*\*\*\* در این نوشته تعا بیری از قرآن ، لهج البلاغه ، صحیفه سجادیه به وام آمده است .